

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Strategia wdrażania projektu innowacyjnego testującego

Temat innowacyjny:

„Model współpracy instytucji z obszaru pomocy społecznej i rynku pracy przy wspólnym opracowywaniu diagnoz za pomocą map problemów społecznych i zasobów środowiska lokalnego”

Nazwa projektodawcy: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej

Tytuł projektu: „Budowanie kultury współdziałania instytucji z obszaru zatrudnienia i integracji społecznej poprzez wspólne tworzenie map problemów i zasobów środowiska lokalnego na przykładzie miasta Bielska-Białej”.

Numer umowy: UDA-POKL.01.01.00-00-021/10-00

Partnerzy:

POWIATOWY URZĄD PRACY
ul. Partyzantów 55
43-300 Bielsko-Biała
tel. 4965172
fax. 4965151

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPIS TREŚCI

<i>I. Uzasadnienie</i>	3
<i>II. Cel wprowadzenia innowacji</i>	7
<i>III. Opis innowacji, w tym produktu finalnego</i>	9
<i>IV. Plan działań w procesie testowania produktu finalnego</i>	13
<i>V. Sposób sprawdzenia, czy innowacja działa</i>	16
<i>VI. Strategia upowszechniania</i>	19
<i>VII. Strategia włączania do głównego nurtu polityki</i>	23
<i>VIII. Kamienie milowe II etapu projektu</i>	24
<i>IX. Analiza ryzyka</i>	25

I. UZASADNIENIE

W założeniu POKL działania instytucji pomocy i integracji społecznej oraz instytucji rynku pracy powinny się wzajemnie uzupełniać, aby stworzyć kompleksowy pakiet usług dla beneficjentów korzystających z ich wsparcia. Zgodnie z wynikami raportu ewaluacyjnego „Analiza aktualnej struktury instytucji rynku pracy i instytucji pomocy społecznej w kontekście zakresu ich wzajemnej współpracy, a także głównych obszarów styku” pomiędzy tymi dwoma rodzajami instytucji można mówić o podejmowaniu działań opartych o formułę współpracy. Na ponad 100 przebadanych instytucji prawie wszystkie (98%) wskazują, że współpracowały w przeszłości i nadal tę współpracę kontynuują. Pozostałe instytucje (2%) podają, iż w przeszłości współpracowały, jednak obecnie takiej współpracy nie prowadzą. Współpraca ta oceniana jest jako dobra¹.

Przeprowadzone badania wykazały, iż głównym obszarem współpracy jest wymiana informacji i doświadczeń (95%). Współpraca obejmuje także wspólne działania na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym (89%). Prowadzenie zintegrowanych baz danych osób pobierających świadczenia z obu typów instytucji wskazało 27% badanych podmiotów i uplasowało ten rodzaj współpracy na ostatnim miejscu². Niedostateczny przepływ informacji znajduje odzwierciedlenie w tym, iż powiatowe urzędy pracy i ośrodki pomocy społecznej organizują szkolenia, kursy o podobnym lub tym samym zakresie, co nie idzie w parze z zasadą efektywności, gdyż instytucje te realizują projekty wykorzystując te same instrumenty wsparcia dla tych samych beneficjentów.

Badania pokazują także, iż wśród działań podejmowanych przez instytucje pomocy i integracji społecznej z instytucjami rynku pracy znajduje się wspólna realizacja diagnoz i analiz dotyczących lokalnego rynku pracy i sytuacji społecznej (53%). Zakres uczestnictwa wspomnianych instytucji w pracach nad diagnozą i analizami dotyczącymi lokalnego rynku pracy i sytuacji społecznej obejmował następujące etapy: współpraca przy opracowaniu koncepcji diagnozy społecznej (62% – instytucje rynku pracy i 71% – instytucje pomocy i integracji społecznej), współpraca przy realizacji badań i analiz w ramach diagnozy (64% i 62%), opracowanie strategii wspólnych działań na podstawie wyników diagnozy (67% i 79%), monitorowanie wdrażania strategii (53% i 77%)³. Dane te pokazują deficyt współpracy w omawianym zakresie. Konieczne jest zwiększenie poziomu współpracy na każdym z wymienionych etapów, ponieważ wspólny wysiłek na rzecz diagnozy zwiększy szanse na skuteczne i spójne działania interwencyjne. Fakt, iż niewiele ponad 50% instytucji rynku pracy deklaruje uczestnictwo w monitorowaniu wdrażania różnego typu strategii, powoduje, że podejmowane działania mogą mijać się z założonymi celami oraz trafiać do niewłaściwych grup odbiorców, potrzebujących wsparcia. Analizując wyniki badań można dojść do wniosku, iż współpraca pomiędzy badanymi instytucjami ma charakter bardziej strategiczny, taktyczny niż operacyjny, kiedy przedstawiciele tych instytucji powinni na bieżąco badać sytuację społeczną, nie tylko w skali miasta, czy gminy, lecz konkretnej dzielnicy, osiedla, nawet ulicy. Uzyskane dane z tak szczegółowych diagnoz poddawane stałej ewaluacji pozwoliłyby zwiększyć panowanie nad problemami w mieście, a podejmowane działania projektowe realizowane byłyby poprzez trafnie dobrane instrumenty wsparcia.

¹ Raport końcowy z badania ewaluacyjnego. Analiza aktualnej struktury instytucji rynku pracy i instytucji pomocy społecznej w kontekście zakresu ich wzajemnej współpracy, a także głównych obszarów styku. Warszawa 2009, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, s. 98, 100

² Tamże, s. 102-103

³ Tamże, s. 103-105

Bariery związane z podejmowaniem wspólnych działań

Do najważniejszych barier o charakterze społeczno-kulturowym, związanych z podejmowaniem wspólnych działań, które hamują rozwój współpracy na podstawie wyników badania zaliczyć można:

- brak woli współpracy/otwartości ze strony instytucji,
- formalizm, biurokracja, czasochłonne procedury,
- brak wspólnego systemu informatycznego,
- brak przepływu informacji między instytucjami trudności komunikacyjne,
- brak wspólnego celu,
- postrzeganie partnerów lokalnych jako konkurencji,
- niska motywacja pracowników do angażowania się w dodatkowe inicjatywy,
- brak inicjatywy pomysłu na wspólne działanie⁴.

Powyższe bariery można rozumieć, jako brak „kultury współpracy”, będący stałym elementem funkcjonowania instytucji i standardową częścią wpisaną w zadania poszczególnych pracowników. Zbyt sztywne procedury lub nadmierny formalizm zakłócają wdrożenie ciekawych, oddolnych inicjatyw oraz utrudniają budowanie lokalnych partnerstw. Ponadto obniżają skuteczność działań oferowanych klientom badanych instytucji. Widoczna jest koncentracja na wykonywaniu czynności w zakresie nałożonych ustawowo zadań, natomiast współpraca z innymi instytucjami postrzegana jest, jako element „nadobowiązkowy”. Wśród istotnych barier należy wymienić także rozproszenie odpowiedzialności, bądź też jej ograniczanie do wykonywania minimalnego zakresu działań, znajdujących się w kompetencji danej instytucji. Ponadto z cytowanych badań wynika, iż utrudnieniami we wspólnym działaniu są: brak dostatecznej wiedzy pracowników instytucji na temat kompetencji innych jednostek oraz brak doświadczeń w realizacji przedsięwzięć wspólnych dla instytucji rynku pracy i instytucji pomocy i integracji społecznej. Wskazać również należy brak wystarczającej współpracy z agencjami zatrudnienia, czasem pomijania w tworzeniu diagnoz społecznych przedstawicieli organizacji pozarządowych, których rola jest niezastąpiona w poznaniu problemów i ich przeciwdziałaniu.

Wychodząc naprzeciw wskazanym trudnościom Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej, działając w Partnerstwie z Wyższą Szkołą Administracji w Bielsku-Białej i Powiatowym Urzędem Pracy w Bielsku-Białej, podjął się wypracowania modelu współpracy pomiędzy instytucjami rynku pracy a instytucjami pomocy i integracji społecznej w zakresie prowadzenia wspólnych diagnoz obejmujących sytuację społeczną oraz rynek pracy. Opierając się na cytowanych badaniach należy uwzględnić i poszerzyć korzystną praktykę – ponad połowa badanych – wspólnego prowadzenia diagnoz obejmujących lokalny rynek pracy i sytuację społeczną przez oba rodzaje instytucji. Połączone wysiłki w zakresie prac diagnostycznych inicjują dalszą współpracę również na etapie opracowywania strategii.

Deficyt w zakresie profesjonalnych diagnoz oraz monitoringu zjawisk i problemów społecznych powoduje, że tworzenie różnorodnych dokumentów strategicznych i programowych nie opiera się na pogłębionych analizach, ale odwołuje się do bardzo ogólnych danych oraz wskaźników, które przekształcają te dokumenty w narzędzia nieskuteczne, oderwane od realiów, których jedynym powodem wykonania jest ustawy obowiązek, rozliczany przez odpowiednie organy kontrolne.

Obserwacja rzeczywistości społecznej pokazuje, że niejednokrotnie nawet udane projekty nie opierają się na udokumentowanej diagnozie i monitoringu zjawisk i problemów społecznych. Sposobem na zebranie rzetelnych i całościowych danych o poszczególnych

⁴ Tamże, s. 135-137

problemach społecznych jest zastosowanie narzędzia badawczego: Mapa (punktowa) problemów społecznych poszerzona o informacje dotyczące zasobów środowiska przeciwdziałających ich powstawaniu i eskalacji.

Kluczowym zadaniem w etapie przygotowawczym realizacji Projektu było przeprowadzenie diagnozy i analiza problemu, jakim jest tworzenie diagnoz w społecznościach lokalnych i poznanie narzędzi stosowanych przez instytucje pomocy i integracji społecznej oraz rynku pracy w trakcie badań i analiz. Badanie prowadzono w skali całego kraju na podstawie internetowej ankiety. W oparciu o uzyskane wyniki oraz doświadczenia innych jednostek, a także wykorzystując istniejącą metodologię sporządzona została próba „Mapy problemów społecznych i zasobów środowiska”. Mapę opracowano na podstawie danych pozyskanych z MOPS i PUP w Bielsku-Białej, a dotyczących jednego wybranego osiedla Bielska-Białej, tj. Grunwaldzkiego. Analiza kartotek w/w instytucji miejskich objęła wszystkie, dostępne w momencie badania, akta osób korzystających z ich usług, świadczeń lub wsparcia. Utworzona próba Mapy jest pierwszym krokiem do budowania modelu współpracy instytucji w prowadzeniu diagnoz społecznych.

Wspomniana próba Mapy została zdigitalizowana a następnie zaprezentowana i poddana konsultacjom społecznym podczas panelu ekspertów. W spotkaniu uczestniczyli eksperci zaangażowani w realizację Projektu oraz przedstawiciele różnorodnych instytucji i organizacji, których zadaniem jest przeciwdziałanie i rozwiązywanie istniejących problemów społecznych, a tym samym sporządzanie diagnoz w tym obszarze, np. MOPS, PUP, kuratorzy, NGO's. Uczestnicy panelu z aprobatą przyjęli zaprezentowane narzędzie i wyrazili opinię zgodnie z którą będzie ono przydatne w praktyce oraz niezastąpione w budowaniu wzajemnej współpracy przy tworzeniu diagnoz.

Pogłębieniu wiedzy z zakresu diagnoz społecznych służyło ogólnopolskie badanie na temat zastosowania Map problemów społecznych w publicznych instytucjach pomocy i integracji społecznej. Analizy wykazały, iż od 1997 do 2011 roku powstały atlasy i mapy problemów społecznych następujących zbiorowości miejskich: Czeladzi, Zabrze, Żor, Tychów, Siemianowic Śląskich, Częstochowy, Rudy Śląskiej, Gliwic, Świętochłowic, Tarnowskich Gór oraz Katowic. Powyższe opracowania są efektem pracy zespołów naukowców, nie zaś owocem współpracy zespołów praktyków odpowiedzialnych za diagnozy w poszczególnych typach instytucji.

Wnioski i konkluzje wokół stosowania map problemów społecznych

Ścisła, definicyjna wiedza na temat punktowych map problemów społecznych nie funkcjonuje szerzej w ogólnopolskim wymiarze. Respondenci ankietowanych jednostek pomocowych zwracają jednak uwagę na istotne potrzeby, z zagadnieniem mapy punktowej ściśle związane. Przede wszystkim zwraca się uwagę na niedosyt informacji (zwłaszcza użytecznych, praktycznych) na temat rozwiązań umożliwiających sprawne, systematyczne, regularne oraz poprawne metodologicznie prowadzenie działań diagnostycznych w obszarach problemów i dysfunkcji społecznych. Zgłaszana jest przede wszystkim potrzeba diagnozy kompleksowej, obejmującej nie tylko częściowe informacje (pojedynczo, np. dochód na członka rodziny, sytuacja zawodowa, alkoholizm etc.), ale szerokie spectrum czynników (problemów, zjawisk, tendencji społecznych). Taka kompleksowa diagnoza wymaga koordynacji różnych działań równoległe w różnych instytucjach.

Zgłaszane poprzez pracowników ośrodków potrzeby dotyczą przede wszystkim: dostępu do literatury, szkoleń oraz stosownej infrastruktury: nieskomplikowanych i funkcjonalnych narzędzi informatycznych związanych z szeroko rozumianą diagnozą społeczną. Z przeprowadzonych rozmów wynika jasno, że często w ośrodkach brakuje nie tylko czynników logistycznych (czasu i możliwości wkładu/zaangażowania pracowników),

ale i standardów, wypracowanych i sformalizowanych modeli działania oraz konkretnych narzędzi prowadzenia skutecznej i szerokiej diagnozy społecznej.

Bardzo istotnym zgłaszanym problemem jest „brak wymiany i kompatybilności” posiadanej wiedzy między jednostkami pomocowymi, instytucjami, organizacjami i środowiskami. Chodzi tu przede wszystkim o spójność i możliwości scalenia różnorodnych danych (informacji) z różnych instytucji (WUP, MOPS, Policja, Straż Miejska, kurator sądowy) w jednolitym dokumencie lub w jednolitej formie, jak np. interaktywna mapa problemów społecznych. Taka wspólna płaszczyzna zbierania, katalogowania, wymiany i udostępniania informacji umożliwiłaby nie tylko skatalogowanie pełnego spectrum problemów i zasobów środowisk lokalnych, ale umożliwiłaby bardziej efektywne wykorzystanie diagnoz oraz efektywniejszą współpracę międzyinstytucjonalną. Co więcej, taka platforma umożliwiłaby upublicznienie danych: przedstawianie ich osobą decyzyjnym, władzom gminy, samorządowi, a także obywatelom (prawo do informacji) czy instytucjom i firmom działającym w lokalnej przestrzeni.

Tak rozumiana diagnoza i takie kompleksowe przedstawienie informacji umożliwiłoby celowe, racjonalne, a przede wszystkim efektywne współdziałanie różnorodnych instytucji działających lokalnie i dostarczających na różnych poziomach i w różny sposób usługi i świadczenia społeczne (samorząd gminy i jego podmioty organizacje społeczne, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej).

II. CEL WPROWADZENIA INNOWACJI

Celem ogólnym projektu jest zwiększenie zakresu i poprawa jakości mechanizmów współpracy pracowników instytucji publicznych i niepublicznych działających w obszarze pomocy i integracji społecznej oraz rynku pracy poprzez wypracowanie systemowego modelu współpracy podczas prowadzonych wspólnie lokalnych diagnoz społecznych.

Celami szczegółowymi są:

- wytworzenie przyjaznej kultury współpracy pomiędzy pracownikami działającymi w obszarze rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej,
- głębsze poznanie lokalnych problemów społecznych pozwalające podejmować skuteczne projekty, co wpłynie na efektywność wydawanych środków publicznych,
- zwiększenie kompetencji i wiedzy tych pracowników w prowadzeniu przydatnych diagnoz społecznych przy wykorzystaniu sprawdzonych i skutecznych metod badawczych,
- uporządkowanie i standaryzacja metod i technik badawczych służących stawianiu trafnych diagnoz społecznych,
- zapewnienie i upowszechnienie dostępu podmiotom społecznym oraz mieszkańcom gmin do zintegrowanych informacji dotyczących problemów społecznych i zasobów oraz zwiększenie udziału mieszkańców w tworzeniu polityki społecznej gmin w myśl idei społeczeństwa obywatelskiego.

Cel innowacji

Celem innowacji będzie zwiększenie zakresu i poprawa jakości mechanizmów współpracy pracowników wśród 30 instytucji publicznych i niepublicznych działających w obszarze pomocy i integracji społecznej oraz rynku pracy podczas prowadzonych wspólnie lokalnych diagnoz społecznych do listopada 2013 r.

Wskaźniki i sposób pomiaru celu innowacji

1. Liczba instytucji publicznych i niepublicznych działających w obszarze pomocy i integracji społecznej oraz rynku pracy prowadzących wspólnie lokalne diagnozy społeczne w oparciu o model współpracy wypracowany w ramach Projektu – ankieta po upowszechnieniu modelu współpracy w skali całego kraju (badanie własne beneficjenta wśród instytucji uczestniczących w wymiarze upowszechniania i włączania produktu finalnego).
2. Liczba zespołów/komitetów sterujących ds. diagnoz społecznych powstałych w samorządach terytorialnych – ankieta po upowszechnieniu modelu współpracy w skali całego kraju (badanie własne beneficjenta wśród instytucji uczestniczących w wymiarze upowszechniania i włączania produktu finalnego).

Pierwszy cel szczegółowy innowacji

Wytworzenie przyjaznej kultury współpracy pomiędzy pracownikami działającymi w obszarze rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej

Wskaźnik i sposób pomiaru pierwszego celu szczegółowego

Zwiększenie poziomu zadowolenia z współpracy pomiędzy pracownikami instytucji publicznych i niepublicznych działających w obszarze pomocy i integracji społecznej oraz rynku pracy – 1 ankieta w trakcie upowszechnienia modelu współpracy a 1 ankieta po upowszechnieniu w skali całego kraju (badanie własne beneficjenta wśród ok. 380 pracowników instytucji uczestniczących w wymiarze upowszechniania i włączania produktu finalnego).

Drugi cel szczegółowy innowacji

Zwiększenie kompetencji i wiedzy pracowników instytucji rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej w prowadzeniu diagnoz społecznych przy wykorzystaniu narzędzia: Mapa (punktowa) problemów społecznych.

Wskaźnik i sposób pomiaru drugiego celu szczegółowego

380 pracowników instytucji publicznych i niepublicznych działających w obszarze pomocy i integracji społecznej oraz rynku pracy zakończy udział w seminariach informacyjnych – listy obecności, ankiety ewaluacyjne po zakończonym seminarium (badanie własne beneficjenta wśród ok. 380 pracowników instytucji uczestniczących w wymiarze upowszechniania i włączania produktu finalnego).

III. OPIS INNOWACJI, W TYM PRODUKTU FINALNEGO

Wypracowanie modelu współpracy instytucji w zakresie prowadzenia wspólnych diagnoz społecznych będzie nowym oryginalnym wcześniej nie stosowanym innowacyjnym rozwiązaniem w skali naszego kraju występującym w dwóch przenikających się wzajemnie wymiarach:

1. Uczestnika projektu;
2. Problemu.

Wymiar Uczestnika Projektu

Wymiar Uczestnika projektu, czyli upowszechniania i skierowania modelu współpracy przy tworzeniu wspólnie diagnoz społecznych do instytucji publicznych i niepublicznych działających w obszarze rynku pracy i pomocy społecznej, a także do specjalistów tam zatrudnionych. Dotychczas specjaliści nie opracowywali diagnoz społecznych na podstawie sprawdzonego modelu współpracy, który jest swego rodzaju instrukcją postępowania przy budowaniu na zasadach partnerskich komitetów sterujących, czy też interdyscyplinarnych zespołów zajmujących się diagnozami społecznymi. Nowatorskim rozwiązaniem w wyniku projektu będzie upowszechnienie i wdrożenie do praktyki narzędzia: Mapa problemów społecznych, rozszerzonego o zasoby tkwiące w środowisku, które zostanie zdigitalizowane. Stworzony program komputerowy ułatwi odbiorcom czytanie zebranych danych, uporządkuje je oraz automatycznie przeniesie informacje na mapy i diagramy, obrazując skale problemów społecznych w danej miejscowości. Nowością będzie także udostępnienie map społeczeństwu za pośrednictwem Internetu, gdzie każdy będzie mógł czynnie angażować się w identyfikowanie problemów na danej ulicy, dzielnicy w określonym mieście (np. stworzenie forum mieszkańców dotyczącego lokalnych problemów i kwestii społecznych). Stworzony model pośrednio dotyczyć będzie rozwiązywaniu problemów osób wykluczonych społecznie, gdyż w wyniku trafnie postawionej diagnozy przez profesjonalistów, formy wsparcia będą docierać do najbardziej potrzebujących. Model współpracy ograniczy również dublowanie się instrumentów szkoleniowych, jakie oferuje ops i pup temu samemu klientowi. Powstanie także program szkoleniowy dla komitetów sterujących ds. diagnoz w jednostkach samorządu terytorialnego, który zostanie upowszechniony w ramach projektu.

Wymiar problemu

Wymiar Problemu, który zostanie ograniczony, mianowicie deficyt współpracy międzyinstytucjonalnej jednostek zajmujących się pomocą i integracją społeczną a rynkiem pracy w szczególności we wspólnym opracowywaniu diagnoz, który zostanie ograniczony, a mianowicie deficyt współpracy międzyinstytucjonalnej jednostek zajmujących się pomocą i integracją społeczną a rynkiem pracy w szczególności we wspólnym opracowywaniu diagnoz. Jedną z przyczyn tego stanu jest brak usystematyzowanego modelu współpracy. Model ten zawarty zostanie w podręczniku przedstawiającym sposoby postępowania, etapy, metody i narzędzia potrzebne do trafnie postawionej diagnozy.

Produkt finalny

- wypracowanie modelu współpracy instytucji z obszaru pomocy społecznej i rynku pracy przy wspólnym opracowywaniu diagnoz za pomocą Map problemów społecznych i zasobów środowiska lokalnego, na który składać się będzie zestaw metod, narzędzi, sposobów działania w celu budowania komitetów sterujących ds. diagnoz oraz trybów organizacji badań społecznych i stawiania diagnoz w środowisku lokalnym oraz ich graficzna prezentacja w formie map a także utworzony program komputerowy do analizy danych i ich prezentacji, który będzie można ściągnąć z Internetu lub z płyty CD w nakładzie 12500 egz.,
- stworzenie programu szkoleniowego dla kandydatów na członków komitetów sterujących ds. diagnoz, w którym zawarte będą metody dydaktyczne przygotowujące ich do pracy w komitetach, program będzie częścią podręcznika modelu współpracy.

Innowacyjność

Projekt ma charakter innowacyjny, gdyż dotąd żadna instytucja nie podjęła się dogłębnego zbadania wykorzystania w kraju: narzędzia Mapa problemów społecznych, sposobów gromadzenia danych, obszarów badania oraz co istotne organizacji procesu stawiania diagnoz społecznych w poszczególnych gminach. Nie stworzono i nie podjęto również testowania nowatorskiego modelu współpracy instytucji przy tworzeniu diagnoz społecznych oraz nie upowszechniono jeszcze i nie włączono w główny nurt polityki takiego modelu.

Za innowacyjnością projektu przemawia także to, iż wypracowany model współpracy włączany będzie do praktyki na poziomie całego kraju. Wypracowanie modelu będzie odbywało się w myśl zasady empowerment, angażując grupy docelowe do jego powstania, upowszechnienia i wdrożenia. Wdrożenie wypracowanego w ramach projektu modelu będzie racjonalne dla samorządów terytorialnych. W myśl ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) gmina, powiat i samorząd województwa przygotowują ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej (art. 16a. ust. 1). Ocena ta obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy. Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego przedstawia co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa właściwej jednostki samorządu terytorialnego ocenę zasobów pomocy społecznej, która wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na rok następny. Zgodnie z art. 16 b, ust. 1 gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej, która zawiera w szczególności diagnozę sytuacji społecznej.

Samorzady różnego szczebla niejednokrotnie będą zmuszone ujmować w swych rocznych budżetach środki na zabezpieczenie realizacji tego zadania. Niemniej jednak najczęściej badania przeprowadzają specjaliści zatrudnieni w jednostkach organizacyjnych, rzadziej natomiast zleca się firmom badawczym takowe badania z uwagi na zbyt duże koszty. Specjaliści wykorzystują znane sobie metody i narzędzia, które na potrzeby konkretnego procesu badawczego muszą dostosować, a także udoskonalić i uzupełnić wiedzę o metodach i technikach badawczych, znajdujących się w różnych skryptach i opracowaniach naukowych, co pochłania dużo czasu i energii.

Utworzony w ramach projektu darmowy podręcznik usystematyzuje potrzebne metody i narzędzia badawcze, a załączony do niego program służący opracowaniu map problemów społecznych, dostępny w Internecie będzie niezastąpionym instrumentem do przeprowadzenia sprawnie i tanio tego badania. Mapy problemów społecznych, noszące nazwę map punktowych (tzw. „dots map”), to jeden ze sposobów gromadzenia i graficznej prezentacji informacji o przestrzeni podlegającej procesom dezorganizacji społecznej. Ich konstrukcja opiera się na badaniach pełnych, co oznacza naniesienie na plan miasta każdego przypadku danego zjawiska, oznaczonego określonym kolorem – dystrybucja przestrzenna. Pod tym pojęciem należy rozumieć, nie tylko sam fakt lokalizacji konkretnej grupy zjawisk w danym roku badania, ale też jej ewentualne przemieszczenia w kolejnych latach, jeśli ich obserwacja będzie kontynuowana, co wydają się być warunkiem koniecznym dla realności i efektywności działań planistycznych odnośnie rozwiązywania i profilaktyki niepożądanych społecznie zjawisk w danych miastach i gminach. Przygotowane zostaną mapy ściennie, jak też ich wersje elektroniczne dostępne na utworzonej specjalnie do tego celu stronie internetowej www.kooperacjaplus.eu, w zakładce: Mapa. Zamieszczone na stronie internetowej mapy zawierają obszar, czyli wybór miasta, gminy, wybór osiedla/dzielnicy, wybór mapy określonych problemów, poszczególne problemy oraz legendy zastosowanych znaków. Prezentacja problemów społecznych odbywać się będzie poprzez stworzenie następujących rodzajów map obrazujących: 1) problemy alkoholowe mieszkańców – miejsce zamieszkania pacjentów izby wytrzeźwień lub ośrodków przeciwdziałania problemom alkoholowym, 2) formy uzależnień wśród mieszkańców – miejsce zamieszkania pacjentów poradni, ośrodków rozwiązywania problemów alkoholowych, 3) bezrobocie – miejsce zamieszkania osób pozostających bez pracy zarejestrowanych w pup, 4) pomoc społeczna – miejsca zamieszkania klientów – środowisk objętych pomocą ops, 5) wykroczenia – miejsce zamieszkania sprawców wykroczeń, miejsca popełnienia wykroczeń w świetle danych sądu grodzkiego, 6) przestępczość dorosłych w świetle danych sądu rejonowego, 7) przestępczość nieletnich w świetle danych sądu rejonowego. Mapy problemów społecznych umożliwią też przeprowadzenie analizy porównawczej map różnych zjawisk i problemów społecznych, i wytypowanie najbardziej zagrożonych obszarów miasta oraz ulic, do których w przyszłości powinny być adresowane, oczywiście, po uzupełnieniu diagnozy, określone programy i działania przeciwdziałające i profilaktyczne. Stworzony program komputerowy, udostępniony darmowo na stronie internetowej, umożliwi kontynuację badań w latach przyszłych pracownikom instytucji rynku pracy i pomocy oraz integracji społecznej. Tak więc poszczególne samorządy terytorialne będą mogły dysponować aktualnymi danymi na temat zjawisk i problemów społecznych nękających mieszkańców, a tym samym skuteczniej, efektywniej i racjonalniej będą mogły reagować, nie tylko na ich skutki, ale też przeciwdziałać im w sposób skoordynowany i planowy. Reasumując te założenia, należy jeszcze raz podkreślić potrzebę dokładnej inwentaryzacji zjawisk i problemów społecznych oraz ich diagnozy, następujących po nim monitoringów oraz ewaluacji w skali miasta. Dopiero na jej podstawie można przygotowywać realne strategie rozwoju i ich integralne części, czyli strategie rozwiązywania problemów społecznych oraz opracowywać programy realnego ich wdrażania w postaci planów przedsięwzięć. Następujące po nich ewaluacje z realizacji programów i projektów prowadzone przez komitety ds. diagnoz w oparciu o stworzony model współpracy zostaną odnotowane w zmianach strategii rozwiązywania problemów społecznych lub jej kontynuacji na kolejne lata programowania. Umożliwi to efektywne i skuteczne wykorzystanie różnorodnych funduszy, a szczególności wsparcia z Europejskiego Funduszu Społecznego. Zaangażowanie partnerów do procesu badawczego również przyczyni się do jego racjonalizacji, gdyż dane pochodzą będą z różnych źródeł i podawane będą przez przedstawicieli poszczególnych instytucji, dzieląc wykonanie zadania na każdego z nich.

Po utworzeniu w danej gminie mapy problemów społecznych sama ewaluacja nie będzie wymagała większego nakładu pracy i ograniczy się do zebrania danych i wprowadzenia do programu komputerowego, co zdyscyplinuje partnerów pracujących nad diagnozą do spotkania i omówienia problemów i inwentaryzacji instrumentów dla klientów korzystających z określonego wsparcia. Przedstawione rozwiązanie będzie zatem wartością dodaną do aktualnie stosowanej praktyki stawiania diagnoz społecznych w samorządach lokalnych.

Wśród koniecznych warunków, jakie muszą być spełnione, aby innowacja działała właściwie należy wymienić:

1. Przygotowanie potencjalnych użytkowników modelu współpracy polegające na: powołaniu zespołu ds. diagnoz, który pod opieką ekspertów przeprowadzać będą badania techniką Map problemów społecznych w poszczególnych osiedlach Bielska-Białej, przeprowadzeniu warsztatów edukacyjnych z zakresu wdrażania w praktyce modelu współpracy, zorganizowanie debat społecznych w wybranych osiedlach Bielska-Białej na temat przydatności i korzyści z modelu współpracy dla społeczności lokalnych.
2. Zaangażowanie innych instytucji, których przedstawiciele wezmą udział we wdrażaniu modelu współpracy, czyli: jednostek samorządu terytorialnego, władz samorządowych i lokalnych mediów.
3. Środki techniczne, które ułatwią wdrożenie modelu współpracy, tj. program komputerowy do opracowywania map problemów społecznych w gminach, powiatach, miastach, posiadanie przez użytkownika sprzętu komputerowego o określonych parametrach oraz dostęp do Internetu.
4. Regulacje prawne znajdujące się w prawie lokalnym w formie uchwały rady gminy/miasta lub zarządzenia wójta, burmistrza, prezydenta dotyczących powołania komitetów/zespołów ds. diagnoz.

Szacowany koszt wdrożenia wypracowanego produktu wynosić będzie ok. 328 220 zł. Natomiast czas wdrożenia odbywać się będzie w okresie od grudnia 2011 roku do grudnia 2013 roku.

Podręcznik wraz z załącznikami będzie przekazany za pośrednictwem ROPS i WUP z danego województwa docelowo do wszystkich jednostek z terenu kraju typu: ops, pup oraz aktywnie działających organizacji pozarządowych na rzecz pomocy społecznej oraz agencji zatrudnienia.

Wyposażenie ostatecznej grupy odbiorców w podręcznik wraz z załącznikami i wdrożenie wypracowanego modelu współpracy w trakcie seminariów informacyjnych będzie trafnym rozwiązaniem, które przyczyni się do osiągnięcia celu projektu. Podręcznik ze szczegółowymi sposobami postępowania praktycznego napisany przystępnym językiem jest stosunkowo tanim w porównaniu z serią szkoleń sposobem na budowanie współpracy przy okazji opracowywania wspólnie diagnoz społecznych w środowisku lokalnym. Niewątpliwie wartością dodaną będzie transfer wiedzy ze środowisk naukowych do reprezentantów instytucji z obszaru pomocy społecznej i rynku pracy z zakresu stawiania diagnoz społecznych oraz przekazaniu do codziennej praktyki narzędzia, jakim są Mapy problemów społecznych i zasobów zawarte w programie komputerowym do opracowania danych i ich graficznej prezentacji. Trafne diagnozy przyczynią się także do opracowania skutecznych strategii rozwiązywania problemów społecznych, a na ich podstawie potrzebnych projektów z wybranymi i przemyślanymi instrumentami wsparcia dla ich odbiorców, co wpłynie na zwiększenie efektywności wydatkowania środków publicznych.

IV. PLAN DZIAŁAŃ W PROCESIE TESTOWANIA PRODUKTU FINALNEGO

Grupami docelowymi w procesie testowania będą potencjalni użytkownicy, którzy otrzymają model współpracy instytucji rynku pracy i pomocy społecznej w zakresie prowadzenia wspólnych diagnoz społecznych. Dobór grupy jest zatem uzasadniony, gdyż reprezentanci publicznych instytucji rynku pracy oraz pomocy społecznej wraz z organizacjami niepublicznymi z tych obszarów podejmują działania na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Z uwagi na znacznie mniejszy udział mężczyzn wśród pracowników analizowanych instytucji w procesie naboru grup docelowych planuje się wzmocnić niedoreprezentowaną grupę mężczyzn w proporcji ok. 70% k i 30% m.

Wymiar testowania – 30 (21K oraz 9M) oddelegowanych pracowników w/w instytucji i organizacji z woj. śląskiego, Bielska-Białej i powiatu bielskiego, w tym:

- 4 z Powiatowego Urzędu Pracy w Bielsku-Białej,
- 2 z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach,
- 3 z agencji zatrudnienia z Bielska-Białej,
- 6 z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej,
- 4 z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku-Białej,
- 2 z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Katowicach,
- 9 z organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy i integracji społecznej z Bielska-Białej,

Liczebność grupy testującej odpowiada przyszłym tworzonemu zespołom powołanym do prowadzenia diagnoz. Dlatego skład grupy nie jest zbyt duży, żeby sprawnie prowadzić działania badawcze. W grupie poddanej testowaniu znajdują się przedstawiciele instytucji szczebla regionalnego, które odpowiedzialne będą między innymi za upowszechnianie produktu innowacyjnego, zaś przedstawiciele instytucji i organizacji z Bielska-Białej będą wdrożony model współpracy stosować w codziennej praktyce.

Liczebność grup jest stosunkowo mała z uwagi na szkoleniowy charakter spotkań włączających produkt do głównego nurtu polityki. Ponadto uwzględniono fakt, iż specyfika projektów innowacyjnych oznacza testowanie rozwiązań w małej skali i włączanie do stosowania na szerszą skalę w momencie potwierdzenia skuteczności wypracowanych narzędzi. W związku z powyższym beneficjent zamierza testować rozwiązanie na niewielkiej grupie docelowej.

Nabór grupy docelowej przebiegać będzie metodami bezpośrednimi, odbywającymi się poprzez wysłanie zaproszenia do danej instytucji drogą pocztową lub email. Proces naboru do projektu polegać będzie na:

- wypełnieniu przez kandydata formularza zgłoszenia do projektu dostępnego na stronie internetowej oraz w biurze projektu przesłanego do rejestracji drogą elektroniczną lub pocztą,
- weryfikacji przez biuro projektu spełniania kryteriów rekrutacyjnych,
- selekcji i zakwalifikowania kandydata do projektu,
- utworzeniu listy rezerwowej kandydatów.

Aby usprawnić pozyskanie uczestników do Projektu, a tym samym zapewnić ich udział przez cały okres testowania planuje się wdrożyć następujące rozwiązania:

- wystosowanie do instytucji, organizacji skąd będą rekrutowani uczestnicy listu polecającego Prezydenta Bielska-Białej, aby zachęcić je do współpracy w realizacji projektu innowacyjnego,
- sporządzenie regulaminu uczestnictwa, na podstawie którego instytucja/organizacja podpisze deklarację oddelegowania do uczestnictwa w Projekcie pracownika instytucji lub organizacji, dodatkowo każdy uczestnik indywidualnie zobowiąże się do ukończenia procesu testowania produktu Projektu,
- w przypadku wypadnięcia z projektu danego uczestnika, na jego miejsce rekrutowana będzie osoba z listy rezerwowej.

Po rekrutacji uczestników do procesu testowania przeprowadzony zostanie wyjazdowy warsztat (3 dni po 6 godzin zajęć) w wynajętym ośrodku szkoleniowym dla 30 uczestników (grupa poddana testowaniu), w trakcie których odbędzie się prezentacja wstępnego modelu współpracy oraz przekazanie wiedzy z zakresu jej wdrażania (Faza 1 testowania). Podczas warsztatów zostanie przetestowany program szkolenia z wdrażania modelu. Warsztaty przeprowadzone będą przez 2 doświadczonych trenerów specjalizujących się w metodyce badań społecznych. Po opracowaniu narzędzi do testowania wdrażania modelu (formularze, ankiety) nastąpi faza jego testowania, odbywająca się w trakcie wspólnego opracowywania diagnozy poprzez Mapy w pozostałych dzielnicach Bielska-Białej (Faza 2 testowania). Testowaniem produktu zajmie się Zespół Ekspertów. Zostanie powołany spośród uczestników warsztatów z Bielska-Białej (ok. 6 os.) komitet sterujący ds. diagnozy, który odpowiedzialny będzie za wspólne przeprowadzenie badań i analizę zebranych danych. Zespół ten będzie 1 x w tygodniu spotykał się w celu omówienia wyników badań, na podstawie których podejmą prace nad tworzeniem diagnozy problemów społecznych. Testowaniem pracy komitetu sterującego zajmie się Zespół Ekspertów (3 osoby biorące udział w opracowaniu wstępnego modelu). Testowanie odbywać się będzie przez dwa miesiące. Następnie po zakończeniu badań i analizy danych zostanie sporządzona Mapa problemów i zasobów Bielska-Białej. Zostanie opracowany program komputerowy do obróbki danych i graficzna prezentacja w formie map poszczególnych dzielnic i diagramów obrazujących skalę występowania określonego problemu w danej części miasta i konkretnych ulic. Wykonanie programu zlecone zostanie doświadczonej firmie informatycznej. Oprócz tego wydrukowane będą mapy w wersji papierowej, które będą umieszczone w siedzibach instytucji. Wytworzony model współpracy i Mapy zostaną poddane publicznej dyskusji w trakcie 12 debat społecznych w każdej dzielnicy Bielska-Białej (Faza 3 testowania). Na debaty zaproszeni będą społeczni liderzy, przewodniczący rad osiedlowych, radni oraz mieszkańcy, także osoby bezrobotne lub korzystające z pomocy społecznej (po 20 os.). Po debatach Zespół Ekspertów zweryfikuje stworzony model współpracy pod kątem ewentualnych uwag wnoszonych przez mieszkańców dzielnic.

Testowany model współpracy zostanie poddany ewaluacji wykonanej przez zewnętrzny niezależny od projektu podmiot w ramach zlecenia której wyniki zostaną zawarte w raporcie.

Następnie zostanie zorganizowany 2 dniowy warsztat wyjazdowy dla 36 uczestników (30 uczestników grupy poddanej testowaniu, 3 ekspertów, ewaluator, 2 os. zespołu projektowego) w celu ostatecznej prezentacji modelu współpracy i raportu ewaluacyjnego oraz podjęcia decyzji o kształcie ostatecznym modelu współpracy, który zostanie utworzony przez Zespół Ekspertów.

Zakłada się, iż proces testowania będzie odbywał się przy zaangażowaniu różnych metod i technik badawczych. W trakcie warsztatów oraz pracy zespołów komitetów ds. diagnoz Eksperti Projektu będą testować produkt na podstawie obserwacji uczestniczącej

oraz w trakcie prowadzonych badań grupowych zogniskowanych, typu fokus group. Oprócz tego każdy uczestnik otrzyma odpowiednie formularze do testowania produktu, w którym będą oceniać produkt w danej fazie jego tworzenia. Zakłada się, iż podczas debat społecznych każdy z ich uczestników otrzyma ankietę oceniającą produkt.

Prawidłowość realizacji testów będzie weryfikować Zespół Ekspertów, który odpowiedzialny będzie za podejmowanie ewentualnych decyzji o wprowadzeniu zmian w procesie testowania.

W trakcie testowania uczestnicy otrzymają następujące materiały dydaktyczne i naukowe:

- opracowania naukowe na temat metodologii badań społecznych, w tym w szczególności dotyczących techniki Map problemów społecznych, budowania lokalnych partnerstw, przywództwa lokalnego, opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych,
- program komputerowy do tworzenia interaktywnych map problemów społecznych i zasobów w środowisku lokalnym.

V. SPOSÓB SPRAWDZENIA, CZY INNOWACJA DZIAŁA

Ocena wyników testowanego produktu będzie obejmowała dwa elementy:

1. Zgromadzenie wszystkich danych z fazy testowania (opinie członków Zespołu Ekspertów, którzy odpowiedzialni będą za przeprowadzenie testów, opinie przedstawicieli grup docelowych oraz przedstawicieli społeczności lokalnych w trakcie debat, ocena skutków stosowania produktu) i ich ocenę.
2. Ewaluację zewnętrzną prowadzoną przez zewnętrznego ewaluatora.

Ocena produktu Projektu

Na ocenę produktu Projektu będą składać się także następujące działania:

- zorganizowanie debat społecznych na temat produktu w 12 dzielnicach Bielska-Białej,
- zamieszczenie na stronie internetowej Projektu formularza zgłaszania uwag na temat produktu,
- zorganizowanie warsztatu prezentującego ostateczną wersję produktu, podczas którego podejmowane będą ewentualne prace korygujące, wynikające z zastrzeżeń i rekomendacji ewaluatora,
- upowszechnienie produktu w trakcie wyjazdowych seminariów informacyjnych na terenie całego kraju.

Ewaluacja zewnętrzna

Zewnętrzny ewaluator zostanie wybrany w drodze zapytania ofertowego wśród profesjonalnych firm badawczych, które dysponują doświadczeniem w przeprowadzaniu co najmniej 3 ewaluacji projektów o charakterze społecznym.

Zadaniem ewaluatora będzie przeprowadzenie działań badawczych, obejmujących następujące etapy:

1. Określenie tematu ewaluacji (sprawdzenie czy działa stworzony innowacyjny model współpracy instytucji podczas prowadzonych diagnoz przy zastosowaniu techniki Map problemów społecznych i czy da się go włączyć w główny nurt polityki).
2. Sformułowanie pytań kluczowych (między innymi: Czy wypracowany produkt – proponowane podejście – faktycznie jest lepszy, skuteczniejszy i bardziej efektywny niż stosowane dotychczas? Czy proponowane podejście okazało się atrakcyjną alternatywą dla metod stosowanych wcześniej? Czy jest bardziej skuteczne, tańsze lub przynajmniej efektywne? Co wpływa na skuteczność wdrażanego produktu? Czy możliwe jest zwiększenie skuteczności proponowanych metod i pod jakimi warunkami? Czy produkt został w odpowiedni sposób zaprezentowany grupie odbiorców? Czy zmienił ich świadomość w procesach wzajemnej współpracy międzyinstytucjonalnej? Czy grupa odbiorców nabyła wiedzę o produkcie? Czy zmieniły się zachowania grupy odbiorców w kontekście kultury współpracy? Czy uczestnicy zgłaszają potrzebę stosowania produktu? Jakie są wady produktu? Czy zaspokaja potrzeby odbiorców? Czy pokrywa faktyczne dysfunkcje na polu współpracy instytucji we wspólnym prowadzeniu diagnoz?
3. Sformułowanie kryteriów wartościowania.
4. Zidentyfikowanie źródeł potrzebnych informacji (dokumentacja projektowa, wyniki badań przeprowadzonych w trakcie fazy przygotowawczej, opinie ekspertów, protokoły ekspertów z procesu testowania produktu, badanie całościowe wśród uczestników projektu).

5. Wybranie metod pracy (Badanie ankietowe, Case Study, Eksperckie opinie, Badanie danych zastanych – Desk Research, Grupowe wywiady zogniskowane – Focus Groups).
6. Opracowanie narzędzi (formularze ankiet, wytyczne do wywiadów itd.).
7. Realizacja badania.
8. Formułowanie wniosków i rekomendacji.
9. Przygotowanie raportu.
10. Dyskusja zlecającego ewaluację, Ekspertów Projektu z ewaluatorem nad wynikami i rekomendacjami.

Zastosowane kryteria ewaluacji

1. Adekwatność (czy produkt odpowiada realnym potrzebom, odnosi się do adekwatności celów i zastosowanych narzędzi służących tworzeniu produktu w stosunku do problemów i kwestii społecznych, które produkt ma rozwiązać).
Przykładowe pytania: W jakim stopniu cele produktu odpowiadają potrzebom grupy docelowej? Czy istnieją alternatywne w stosunku do produktu sposoby rozwiązania lub złagodzenia problemu?
2. Efektywność (Czy produkt przynosi zakładane efekty przy zakładanych kosztach? Czy koszty te nie mogłyby być niższe, dając porównywalne efekty? Bada relacje między nakładami, kosztami, zasobami finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi a osiągniętymi efektami produktu).
Przykładowe pytania: na ile możliwe było osiągnięcie zakładanych celów niższym kosztem? Na ile możliwe było osiągnięcie lepszych lub takich samych efektów przy użyciu mniejszych zasobów?
3. Skuteczność (Czy produkt jest skuteczny, czy jego stosowanie przynosi zakładane wyniki? Bada stopień realizacji zakładanych celów, skuteczność użytych narzędzi oraz wpływ czynników zewnętrznych na końcowe efekty).
Przykładowe pytania: Na ile zakładane cele zostały osiągnięte? Które z użytych technik, instrumentów są najbardziej skuteczne (najlepiej przyczyniły się do realizacji celu)? Czy można by osiągnąć lepsze efekty przy użyciu innych narzędzi – jeżeli tak to jakich?
4. Oddziaływanie/wpływ (Czy wdrożenie produktu będzie skutkowało zwiększeniem szans na osiągnięcie celów PO KL? Jest swoistym powtórzeniem kryterium skuteczności. Stawia bowiem analogiczne pytania, ale w innym momencie czasowym (w trakcie lub po zakończeniu wdrażania produktu).
Przykładowe pytania: Na ile produkt spełnił oczekiwania adresatów? Na ile produkt rozwiązał lub ograniczył problemy? Na ile zakładane i nieoczekiwane efekty produktu były satysfakcjonujące dla grup docelowych?
5. Trwałość efektów (Czy jest prawdopodobne funkcjonowanie produktu po zakończeniu finansowania projektu? Obejmuje pytania o ciągłość efektów (przede wszystkim pozytywnych) danej interwencji w perspektywie średnio i długookresowej).
Przykładowe pytania: Do jakiego stopnia pozytywne skutki produktu były odczuwalne po jego wdrożeniu? W jakim stopniu efekty będą odczuwalne również po przerwaniu finansowania projektu?

Raport z ewaluacji

Raport z ewaluacji będzie zawierał następujące elementy:

- opis celów badania oraz jego przedmiotu i zakresu,
- pytania i kryteria badawcze,
- zastosowana metodologia,
- opis przebiegu badania i ograniczeń (problemów napotkanych w toku jego realizacji),
- opis wyników badania,
- wnioski i rekomendacje.

Po zakończeniu testowania produktu i dokonaniu oceny jego rzeczywistych efektów Eksperti Projektu określą kształt produktu finalnego. Jeśli testowanie będzie przebiegać sprawnie, Eksperti wyrażą pozytywne opinie, a raport z ewaluacji potwierdzi skuteczność produktu, wówczas można przystąpić do kolejnego działania, które w takim przypadku będzie polegać jedynie na dopracowaniu produktu od strony redakcyjnej i graficznej. Jeśli jednak we wcześniejszych fazach pojawiały się problemy, a ewaluator sformułował zastrzeżenia i rekomendacje, to niezbędny będzie wówczas szerszy zakres prac korygujących produkt.

VI. STRATEGIA UPOWSZECHNIANIA

Działania upowszechniające zostały już podjęte od momentu opracowania wstępnej wersji produktu finalnego. W okresie tym przeprowadzono Panel Ekspertów, w którym udział wzięli przedstawiciele grupy docelowej. Podczas Panelu poruszone zostały następujące tematy:

- a) prezentacja projektu innowacyjnego pt.: „Budowanie kultury współdziałania instytucji z obszaru zatrudnienia i integracji społecznej poprzez wspólne tworzenie map problemów i zasobów środowiska lokalnego na przykładzie miasta Bielska-Białej”,
- b) Mapa punktowa problemów społecznych, jako niekonwencjonalna technika badań socjologicznych dla praktyków,
- c) prezentacja interaktywnej wersji mapy w wybranym osiedlu Bielska-Białej, tj. osiedla Grunwaldzkiego,
- d) współpraca instytucji rynku pracy i pomocy społecznej na styku prowadzenia wspólnych diagnoz obejmujących lokalny rynek pracy oraz sytuację społeczną,
- e) korzyści dla Bielska-Białej w budowaniu kultury współdziałania instytucji rynku pracy i pomocy społecznej.

Celem upowszechnienia produktu finalnego będzie przekazanie instytucjom rynku pracy i integracji i pomocy społecznej wiedzy i narzędzi potrzebnych do budowania współpracy podczas prac związanych z diagnozą problemów społecznych.

Po walidacji i zgodzie na upowszechnienie Zespół Ekspertów zredaguje podręcznik wdrażania ostatecznej wersji modelu współpracy oraz zostanie zlecony skład, projekt i druk podręcznika w nakładzie 12500 egz. Oprócz tego opracowany zostanie w ostatecznej wersji program komputerowy do interaktywnej mapy problemów społecznych i zasobów środowiska lokalnego, który dostępny będzie na stronie internetowej Projektu. Program ten będzie można stosować do każdej gminy, powiatu z terenu całego kraju. Na stronie internetowej będzie można również ściągnąć elektroniczną wersję produktu finalnego.

Upowszechnienie modelu rozpocznie się uroczystą konferencją z występowaniem artystycznym umilającym czas uczestników, a tym samym wzbogacającym proces promocji i upowszechniania modelu. W trakcie konferencji zaprezentowany będzie podręcznik wraz z załącznikami: program komputerowy do tworzenia Map oraz przedstawiony będzie sposób upowszechniania i wdrożenia modelu w całym kraju. Zaproszonych zostanie 200 przedstawicieli instytucji z Polski (MPiPS, WUP, ROPS, władze B-B, sąsiednich gmin, ops, pcpr, ngo).

Następnie organizowane będą seminaria informacyjne wdrażające model współpracy na terenie całej Polski. Seminaria będą odbywać się w 5 częściach kraju podzielonych na regiony północne, wschodnie, zachodnie, południowe i centralne. W spotkaniach będzie uczestniczyć po 30 przedstawicieli ROPS, WUP, ops, pcpr, ngo z województw wchodzących w skład grupy regionów. Prezentację modelu współpracy poprowadzą członkowie Zespołu Ekspertów. W trakcie seminariów zostaną kolportowane podręczniki modelu współpracy wraz z załącznikami. Dalszym rozprowadzaniem podręczników w regionach zajmą się poszczególne ROPS-y i WUP-y. Wszelkie spotkania będą uwzględniać równość szans kobiet i mężczyzn.

Wymiar docelowy

Wymiar docelowy obejmie – 12282 publicznych i niepublicznych instytucji rynku pracy, publicznych instytucji pomocy społecznej oraz niepublicznych organizacji działających w obszarze pomocy społecznej z całego kraju, w tym:

- 441 powiatowych urzędów pracy,
- 16 wojewódzkich urzędów pracy,
- 1856 agencji zatrudnienia,
- 2539 ośrodków pomocy społecznej,
- 414 powiatowych centrów pomocy rodzinie,
- 16 regionalnych ośrodków polityki społecznej,
- 7000 ngo's zajmujących się pomocą społeczną (liczba organizacji zmniejszona z uwagi, iż nie wszystkie organizacje działają czynnie).

Wymiar upowszechniania

Wymiar upowszechniania – 450 (315K 135M) oddelegowanych pracowników w/w instytucji i organizacji z terenu całego kraju dobranych metodą jakościową wzmacniając reprezentatywność dobranej grupy, w tym:

1. Regiony południowe – 84 os. po 28 pracowników z woj śląskiego, małopolskiego, opolskiego.
2. Regiony zachodnie – 84 os. po 28 pracowników z woj dolnośląskiego, lubuskiego, wielkopolskiego.
3. Regiony wschodnie – 84 os. po 28 pracowników z woj podkarpackiego, lubelskiego, podlaskiego.
4. Regiony północne – 112 os. po 28 pracowników z woj zachodniopomorskiego, pomorskiego, kujawsko-pom, warmińsko-mazurskiego.
5. Regiony centralne-86 os. 30 pracowników z woj mazowieckiego po 28 prac z woj. świętokrzyskiego, łódzkiego.

Dodatkowym sposobem na upowszechnianie produktu będzie produkcja 15 minutowego filmu promocyjnego, ukazującego proces tworzenia modelu współpracy i realizację poszczególnych etapów projektu. Film załączony będzie do materiałów w trakcie konferencji i seminariów informacyjnych dla grupy docelowej. Materiał filmowy będzie także dostępny na stronie internetowej Projektu. Oprócz tego założono emisję artykułu w prasie ogólnopolskiej.

Analiza interesariuszy

Interesariusze	Charakterystyka interesariuszy z punktu widzenia elementów istotnych w projekcie	Interesy i oczekiwania	Silne i słabe strony	Implikacje i wnioski dla projektu
GLÓWNI INTERESARIUSZE				
<p>województwie urzędy pracy, powiatowe urzędy pracy</p>	<p>W Polsce istnieje 441 powiatowych oraz 16 wojewódzkich urzędów pracy (dane Europejski Portal Pracy). Zatrudnienie: 23222 osób, w tym 19365 kobiet (83,3%)-dane MPiPS za 2009 r. Współpracują z ops w zakresie diagnoz w wymiarze ok. 50% w skali kraju. Nie posiadają dostępu do danych ops dot. skali problemów społecznych.</p>	<p>Zwiększenie zakresu współpracy z instytucjami pomocy społecznej. Posiadanie narzędzi i wiedzy do tworzenia międzyinstytucjonalnych diagnoz problemów społecznych. Posiadanie programu komputerowego do obróbki danych i graficznej prezentacji na mapach.</p>	<p>Wykształcona kadra. Dobra organizacja. Dobra informatyzacja. Realizacja projektów współfinansowanych ze środków UE. W miarę niska współpraca pracowników pup z ops w zakresie prowadzenia diagnoz problemów społecznych. Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku-Białej jest partnerem realizowanego Projektu innowacyjnego. Brak zintegrowanych baz danych. Dublowanie się obowiązków i zadań organów polityki pracy i pomocy społecznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wspólne tworzenie modelu, - udział w testowaniu produktu finalnego, - udział w warsztatach, - udział w upowszechnianiu i wdrażaniu do głównego nurtu, - zwiększenie udziału instytucji we wspólnych pracach w zakresie diagnozy problemów społecznych. - dostarczenie produktu finalnego instytucjom.
<p>ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, regionalne ośrodki polityki społecznej</p>	<p>W Polsce istnieje 2539 ops, 414 pcp oraz 16 rops. W Polsce zatrudnionych jest 126876 os. pracujących w pcp oraz ops, w tym 19404 osób na stanowisku pracownika socjalnego 15,2% (dane MPiPS 2009 r). Współpracują z pup w zakresie diagnoz w wymiarze ok. 70%. Nie posiadają dostępu do danych pup. dot. skali problemów społecznych.</p>	<p>Zwiększenie zakresu współpracy z instytucjami rynku pracy Posiadanie narzędzi i wiedzy do tworzenia międzyinstytucjonalnych diagnoz problemów społecznych. Posiadanie programu komputerowego do obróbki danych i graficznej prezentacji na mapach.</p>	<p>Wykształcona kadra. Dobra organizacja. W miarę dobra informatyzacja. Realizacja projektów współfinansowanych ze środków UE. W miarę wysoka współpraca pracowników ops z pup w zakresie prowadzenia diagnoz problemów społecznych. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku-Białej jest liderem partnerstwa w Projekcie. Brak zintegrowanych baz danych. Dublowanie się obowiązków i zadań organów polityki pracy i pomocy społecznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wspólne tworzenie modelu, - udział w testowaniu produktu finalnego, - udział w warsztatach, - udział w upowszechnianiu i wdrażaniu do głównego nurtu. - zwiększenie udziału instytucji we wspólnych pracach w zakresie diagnozy problemów społecznych. - dostarczenie produktu finalnego instytucjom.
<p>agencje zatrudnienia</p>	<p>Wg danych KRAZ z 2008 r w Polsce działa 1856 agencji pracy tymczasowej-w</p>	<p>Zwiększenie zakresu współpracy z publicznymi służbami zatrudnienia i</p>	<p>Doświadczenie w branży zatrudnieniowej. Wsparcie informacyjne</p>	<p>j.w.</p>

Interesariusze	Charakterystyka interesariuszy z punktu widzenia elementów istotnych w projekcie	Interesy i oczekiwania	Silne i słabe strony	Implikacje i wnioski dla projektu
agencje zatrudnienia	Bielsku-Białej zaś 16. Brak wystarczającej współpracy z publicznymi służbami zatrudnienia i instytucjami pomocy społecznej.	instytucjami pomocy społecznej. Posiadanie narzędzi i wiedzy do tworzenia międzyinstytucjonalnych diagnoz problemów społecznych. Posiadanie programu komputerowego do obróbki danych i graficznej prezentacji na mapach.	i promocyjne. Dostępne środki finansowe.	j.w.
organizacje pozarządowe zajmujące się pomocą społeczną	W Polsce działa 15737 ngo's działających w obszarze pomocy społecznej (w B-B 132) dane bazy.ngo.pl. Niedoceniona przez publiczne służby zatrudnienia i instytucje pomocy społecznej rola pomocnicza organizacji pozarządowych.	j.w.	Realizacja oddolnych projektów współfinansowanych ze środków UE. Znajomość specyfiki lokalnej społeczności i dobre rozeznanie w ich potrzebach. Niewystarczające środki na realizację działań.	j.w.
INTERESARIUSZE DRUGORZĘDNI				
Władze lokalne	Osoby wybrane przez mieszkańców gmin i powiatów i podlegające kontroli społecznej, w większości mężczyźni. Powolny proces podejmowania decyzji.	Wdrożenie modelu współpracy przy opracowywaniu diagnoz problemów społecznych. Stworzenie elektronicznych map problemów społecznych. Wypracowanie produktu istotne dla władz lokalnych.	Kompetentna kadra. Wpływ na tworzenie lokalnego prawa. Ograniczone środki finansowe na diagnozy.	Upowszechnianie produktu i włączanie go w główny nurt polityki. Patronowanie wdrażania produktu.
Media	Doświadczenie dziennikarskie. Kobiety i mężczyźni. W większości wykształcenie wyższe.	Wskazanie pozytywnych skutków produktu dla rozwoju lokalnego. Wpływ pozytywny.	Dostępne środki finansowe. Wiedza i doświadczenie. Wysokie możliwości wpływu na kształtowanie opinii publicznej.	Zaangażowanie w upowszechnianie produktu.

VII. STRATEGIA WŁĄCZANIA DO GŁÓWNEGO NURTU POLITYKI

Celem włączenia do głównego nurtu polityki jest zapewnienie, że model współpracy wraz z narzędziami będzie w przyszłości szerzej stosowany przez instytucje integracji i pomocy społecznej oraz rynku pracy. Strategia włączenia produktu do głównego nurtu polityki pokrywa się z działaniami związanymi z jego upowszechnieniem. Produkt finalny nie wymaga tworzenia projektów regulacji prawnych. Choć zakłada się, iż aby model współpracy lepiej funkcjonował należy przygotować w danych samorządach odpowiednie uchwały, które ukonstytuowałyby powoływane zespoły ds. diagnoz. Wypracowanie modelu będzie odbywało się w myśl zasady empowerment, angażując grupy docelowe do jego powstania, upowszechnienia oraz włączenia w główny nurt polityki.

O sukcesie działań włączających będzie stanowić zainteresowanie potencjalnych użytkowników produktu finalnego, którzy wdrożą go do codziennej praktyki. Zakłada się, iż model współpracy zostanie wdrożony przez 20%, tj. ok 596 instytucji pomocy społecznej i rynku pracy z terenu całego kraju. Trwałość rezultatu planuje się zachować na min pół roku od wdrożenia modelu. Potwierdzeniem trwałości będzie przeprowadzenie ewaluacji ex-post.

Głównym instrumentem włączenia produktu finalnego do głównego nurtu polityki będzie organizacja seminariów informacyjnych na terenie całego kraju, które pokrywają się z działaniami upowszechniającymi opisanymi w poprzednim punkcie. Istotnymi instytucjami w procesie włączenia będą instytucje rynku pracy i pomocy społecznej szczebla regionalnego z terenu całej Polski. Przedstawiciele tych instytucji będą uczestnikami seminariów informacyjnych nabędą wiedzę o produkcie i otrzymają model współpracy w formie wydrukowanego podręcznika, który będzie przez nie kolportowany do gmin i powiatów danego regionu. Wersja elektroniczna mapy problemów społecznych będzie dostępna na stronie internetowej Projektu. Link do tej strony z krótkim listem polecającym będzie przesłany do wszystkich ops, pcp i pup z terenu Polski drogą elektroniczną.

VIII. KAMIENIE MIŁOWE II ETAPU PROJEKTU

Rok		2012											
Miesiąc	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Rozpoczęcie testowania modelu współpracy poprzez wspólne tworzenie map problemów społecznych i zasobów w Bielsku-Białej			▼										
Rozpoczęcie ewaluacji zewnętrznej testowanego modelu współpracy				▼									
Zakończenie debat społecznych w poszczególnych dzielnicach Bielska-Białej na temat opinii o modelu współpracy						▼							
Opracowanie w formie papierowej i cyfrowej ostatecznej wersji modelu współpracy									▼				
Zakończenie ewaluacji zewnętrznej testowanego modelu współpracy											▼		
Przedstawienie modelu współpracy do walidacji											▼		
Rok		2013											
Miesiąc	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Wydanie podręcznika wdrażania modelu współpracy w wersji książkowej wraz z załącznikami			▼										
Rozpoczęcie upowszechniania (konferencja, seminaria informacyjne) modelu współpracy i jego włączenia do głównego nurtu polityki				▼									

IX. ANALIZA RYZYKA

Potencjalne zagrożenie	Stopień prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia	Stopień wpływu zagrożenia na realizację projektu	Stopień najważniejszych zagrożeń	Sposoby ograniczenia zagrożeń
Niechęć grup docelowych do wzięcia udziału w testowaniu produktu	2	2	4	<ol style="list-style-type: none"> List intencyjny władz lokalnych popierających wdrożenie modelu. Kierowanie przez zwierzchników instytucji, organizacji do projektu. Zawieranie porozumień dotyczących udziału w projekcie na poziomie instytucji, organizacji i samego uczestnika. Stworzenie listy rezerwowej.
Niedostosowanie narzędzia: Mapa problemów społecznych do warunków praktycznych	1	1	1	<ol style="list-style-type: none"> Oddolne tworzenie narzędzia przez użytkowników i odbiorców w trakcie warsztatów i spotkań. Ciągła analiza interesariuszy w trakcie procesu testowania produktu.
Niechęć potencjalnych użytkowników do stosowania modelu w praktyce	2	2	4	<ol style="list-style-type: none"> Pokazanie pozytywów modelu współpracy wraz z narzędziami na przykładzie miasta Bielska-Białej. Spotkania informacyjne, akcje mailingowe, strona internetowa, film promocyjny, ogłoszenia w prasie ukazujące korzyści dla grup docelowych z wdrożenia modelu i zaproponowanych narzędzi badawczych.

<p>Niechęć potencjalnych użytkowników do stosowania modelu w praktyce</p>	<p>2</p>	<p>2</p>	<p>4</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Oddolne tworzenie narzędzia przez użytkowników i odbiorców w trakcie warsztatów i spotkań. 4. Wpływanie na instytucje szczebla regionalnego (WUP, ROPS) w celu promowania w regionie modelu współpracy.
<p>Projekt realizowany w partnerstwie międzysektorowym – różnice związane z kulturą organizacji instytucji i regulacjami prawnymi</p>	<p>1</p>	<p>1</p>	<p>1</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cykliczne i częste spotkania Komitetu Sterującego Partnerstwem, który jest organem zarządzającym Projektem. 2. Stworzenie sprawnego i skutecznego przepływu informacji. 3. Udział we wspólnym tworzeniu produktu, wspólne warsztaty, seminaria.